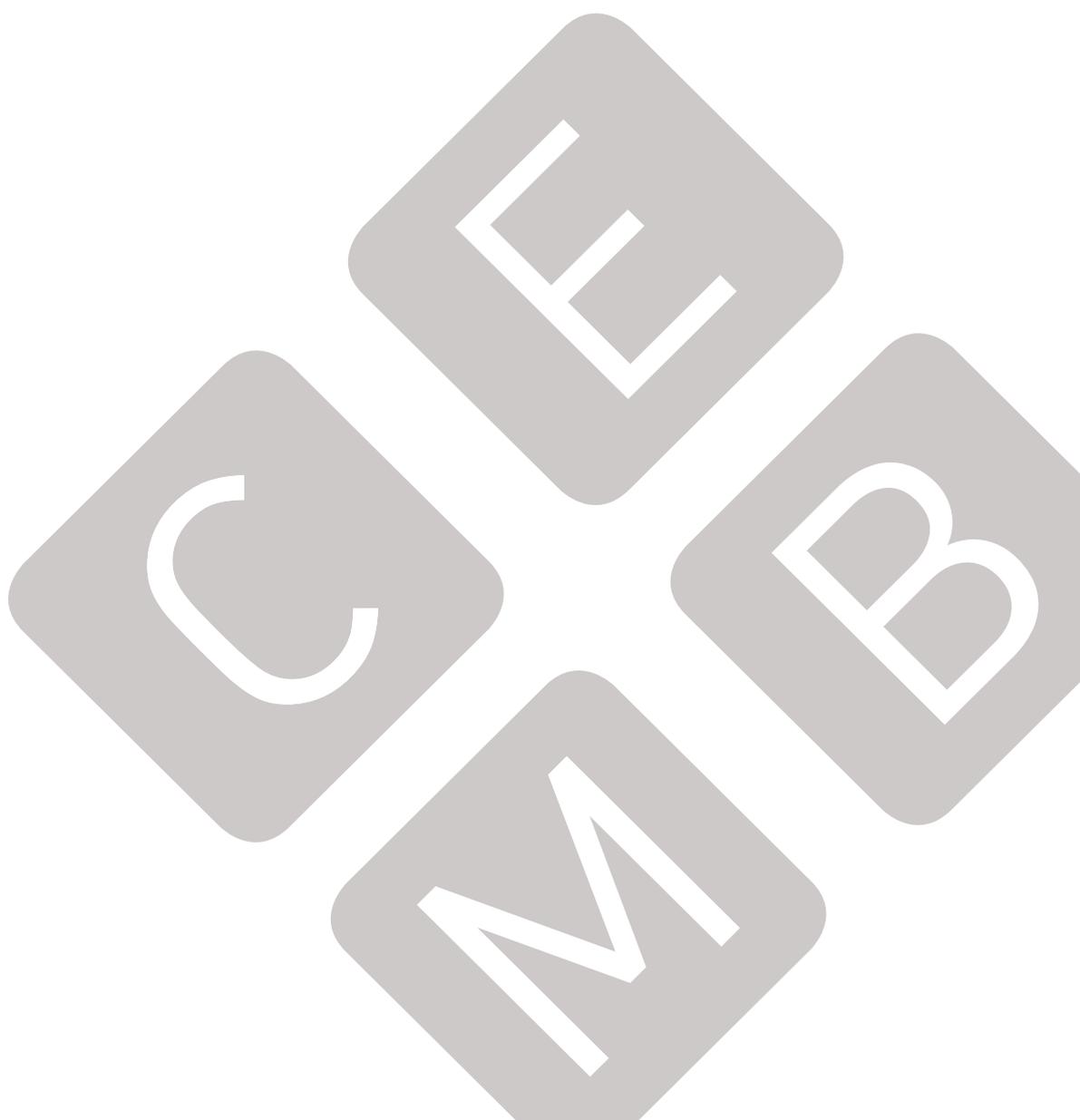

COMISSIÓ DE TREBALL SOBRE PLANIFICACIÓ EDUCATIVA

Consell Educatiu Municipal de Barcelona
Juny del 2023

Edita:

Àrea de Cultura, Educació, Esports i Cicles de Vida
Ajuntament de Barcelona

Autoria:

Consell Educatiu Municipal de Barcelona

Juny del 2023

barcelona.cat/educacio

barcelona.cat/consellescolarmunicipal

Índex

1. INTRODUCCIÓ	4
1.1. El Consell Educatiu Municipal de Barcelona	4
1.2. El punt de partida	6
2. DISCUSSIÓ	8
2.1. Primera sessió de la comissió de participació en la programació de l'oferta educativa de Barcelona	8
2.2. La població de barcelona: els infants en edat escolar	9
2.3. Debats i nous reptes de la comissió de planificació educativa	10
2.4. La matrícula continuada a la ciutat de Barcelona	22
2.5. Segona sessió de la comissió de participació en la programació de l'oferta educativa de Barcelona	24
3. CONCLUSIONS	26
3.1. Propostes	28

1.1. El Consell Educatiu Municipal de Barcelona

El Consell Educatiu Municipal de Barcelona (d'ara endavant, CEMB) és l'òrgan de participació ciutadana en l'àmbit de l'educació i representa la comunitat educativa de la ciutat de Barcelona.

El CEMB té una funció assessora i pot elevar informes i propostes a les institucions educatives i al municipi. El CEMB és també consultat per l'Administració educativa de la Generalitat de Catalunya, pel Consorci d'Educació i per l'Ajuntament de Barcelona.

Les comissions són els òrgans bàsics de treball del CEMB.

La **Comissió de Planificació Educativa** està formada per diferents professionals de tota la comunitat educativa que s'hi veu representada.

Han format part de la Comissió de Planificació Educativa les persones següents:

- *Neus Agut, Consell Escolar de Catalunya*
- *Rubén Castillo, Consorci d'Educació de Barcelona*
- *Aran Clemente, CCOO Educació - Docent de pública*
- *Mireia Domper, Centre López Vicuña - Docents de privada concertada*
- *Eulàlia Esclapés, Consorci d'Educació de Barcelona*
- *Alfons Espinosa, Escola Drassanes - Direcció de centres públics*
- *Núria Funollet, La Salle Barceloneta - Docents de privada concertada*
- *Lidón Gasull, aFFaC*
- *Antonio Guerrero, CCAPAC - famílies de concertada*
- *M. Dolors Martí, Col·legi de Doctors i Llicenciats*
- *Paul Mussach, Escola Tabor - Famílies de pública*

- Víctor Ranera, *Escola Joan Pelegrí - Titularitat de centres concertats*
- Pati Sarrias, *FAPAES*
- Belén Tascón, *aFFaC*
- Agustí Ten, *Escola Thau - Famílies de privada concertada*
- Montserrat Torices, *Maristes La Immaculada - Direccions de privada Concertada*
- Gemma Xarles, *INS Pau Claris - Famílies de pública*
- Núria Vallduriola, *directora de l'Institut Pedralbes*
- Marta Carranza, *secretària del CEMB*
- Sílvia Luque, *tècnica del CEMB*
- Lluís Bages, *tècnic de la Fundació Ferrer i Guàrdia*
- Joan Mogas, *tècnic de la Fundació Ferrer i Guàrdia*

Amb la finalitat d'orientar el debat i les propostes generades en aquesta comissió de treball, s'ha comptat amb el suport de persones expertes en l'àmbit mitjançant presentacions temàtiques i participant en l'espai de debat. A continuació es detalla la relació de persones expertes participants, així com el títol de les seves intervencions:

- Maria Jesús Calvo, *cap del Departament d'Estadística i Difusió de Dades de l'Ajuntament de Barcelona*. "La població de Barcelona. Els infants en edat escolar".
- Sheila González, *polítologa i investigadora especialitzada en desigualtats educatives*, i Marta Comas, *cap de la Unitat de Sistemes d'Informació i Disseny de Processos del Consorci d'Educació de Barcelona*. "Debats i nous reptes de la Comissió de Planificació Educativa"
- Manel Díaz, *cap del Servei d'Escolarització del Consorci d'Educació de Barcelona*, i Rubén Castillo, *responsable de Planificació d'Ensenyaments Obligatoris del Consorci d'Educació de Barcelona*. "Matrícula continuada".

1.2. El punt de partida

Com a òrgan de participació de la comunitat educativa a la ciutat de Barcelona, el CEMB estableix com a **comissió de treball de caràcter estructural** la de Planificació Educativa amb l'objectiu que en cada curs escolar es pugui analitzar i incidir en diversos aspectes relacionats amb el disseny de l'oferta educativa a Barcelona.

La Comissió de Planificació Educativa del curs 2022-2023 dona continuïtat al treball desplegat no només per la Comissió de Planificació Educativa del curs anterior, sinó també per la Comissió de Mapa Escolar i per la Comissió de Segregació Escolar del curs 2020-2021.

Des del curs passat, els membres de la Comissió de Planificació Educativa del CEMB **participen també en la Comissió de Participació en la Programació de l'Oferta Educativa de Barcelona**, creada seguint l'aplicació del **Decret 11/2021**, de 16 de febrer, de la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió en els centres del Servei d'Educació de Catalunya.

Tal com estableix la **Resolució EDU/506/2023, de 17 de febrer**, les comissions de participació en la programació de l'oferta educativa són els òrgans a través dels quals es garanteix la participació dels sectors de la comunitat educativa en la programació de l'oferta educativa. S'han de constituir a tots els municipis o zones en què s'hagin constituït taules locals de planificació, com és el cas de Barcelona.

Les comissions de participació tenen les funcions següents:

- a) **Fer propostes a les taules locals de planificació educativa** en relació amb les competències i els àmbits d'actuació de les taules.
- b) **Ésser escoltades en relació amb els acords i decisions** que adoptin les taules locals de planificació educativa.
- c) Qualsevol altra que els **atribueixin les taules locals de planificació educativa**.

Per això, més enllà de plantejar reflexions i propostes concretes sobre l'oferta educativa a Barcelona, la Comissió de Planificació Educativa del CEMB s'ha centrat també a fer una mirada estratègica i analitzar diferents qüestions per tal de definir uns **criteris que orientin la planificació educativa de la ciutat** i marquin les bases d'allò que es decideixi en la Comissió de Participació en la Programació de l'Oferta Educativa de Barcelona, per garantir d'aquesta manera un **encaix entre els dos espais de participació**.

En aquest curs s'han celebrat **dues sessions** de la Comissió de Participació en la Programació de l'Oferta Educativa de Barcelona convocades per inspecció educativa el 14 de novembre del 2022 i el 2 de maig del 2023.

Entremig d'aquestes dues dates han tingut lloc **tres sessions** de la Comissió de Planificació Educativa del CEMB, el 12 de desembre del 2022, que ha abordat la tendència demogràfica de la ciutat; el 6 de febrer del 2023, que ha tractat els debats i reptes de la Comissió, i el 13 de març del 2023, que s'ha centrat en les dades de matrícula continuada.

A continuació es donen a conèixer les principals temàtiques que han centrat les diferents sessions, tant de la Comissió de Planificació Educativa del CEMB com de la Comissió de Participació en la Programació de l'Oferta Educativa de Barcelona, i seguidament es comparteixen les conclusions i els resultats generats.

2.1. Primera sessió de la comissió de participació en la programació de l'oferta educativa de Barcelona

El 14 de novembre del 2022 es va fer la primera de les dues sessions de la Comissió de Participació per a aquest curs 2022-2023. En aquesta sessió es van presentar les dades del curs 2022-2023, un curs que va començar amb **169.314 alumnes**, xifra que representa **una disminució de 4.614 alumnes respecte a l'inici del curs anterior**. Es va donar a conèixer també que gràcies al Pla contra la segregació, per la igualtat d'oportunitats i l'èxit educatiu s'ha pogut detectar un 15,4% d'alumnat NESE tipus B, una xifra que contrasta amb el 6% que es va detectar en el curs 2019-2020. Això ha permès millorar l'equilibri en l'escolarització entre centres públics i centres concertats.

També es van presentar les línies de treball per al curs 2023-2024, que parteix, segons dades del padró, amb **una previsió d'aproximadament 400 alumnes menys**. Malgrat aquest descens, hi ha alguna zona de la ciutat on el nombre d'infants augmenta, cosa que pot generar dificultats en l'escolarització.

A més, es van plantejar els principis següents en la planificació educativa a la ciutat:

1. Es continuarà treballant en el repartiment i la distribució equilibrada de l'alumnat ajustant l'oferta.
2. Per tal de garantir un sistema educatiu inclusiu, hi haurà una planificació dels recursos a tota la ciutat per què estiguin més ben repartits d'acord amb un criteri amb fonament.
3. Hi ha d'haver un equilibri entre l'oferta i la demanda de places escolars segons els residents.
4. S'ha de vetllar per la coherència i l'adequació en el pas de la primària a la secundària.

2.2. La població de Barcelona: els infants en edat escolar

A la primera sessió de la Comissió de Planificació Educativa, el dia 12 de desembre del 2022, va assistir Maria Jesús Calvo, cap del Departament d'Estadística i Difusió de Dades de l'Ajuntament de Barcelona, per presentar dades sobre l'evolució del padró municipal.

En termes generals, la tendència demogràfica a la ciutat de Barcelona és de **descens de la població**. Per tercer any consecutiu, el nombre total de persones empadronades a la ciutat disminueix, encara que la xifra encara es troba entre els valors més alts de les darreres tres dècades. Entre els possibles motius que poden explicar aquesta tendència hi ha la davallada de la natalitat, així com els efectes de la pandèmia de covid-19: més mortalitat i reducció del moviment migratori.

Si ens centrem en els diferents grups d'edat de la població, **el grup d'edat situat en la franja dels 0-15 anys és el segon menys nombrós de la ciutat** i acusa un descens pronunciat, sobretot pel que fa a la franja 0-4, a causa de la baixa natalitat. Això té un impacte clar en la planificació educativa, ja que **l'alumnat a escolaritzar és inferior cada curs**.

Pel que fa la població estrangera, un 29,4% dels barcelonins ha nascut en un altre país i un 22% té la nacionalitat estrangera. De la població de 0 a 15 anys, un 12,2% ha nascut a l'estranger i un 19% són de nacionalitat estrangera.

Aquest 12,2% equival a uns **25.000 infants en edat escolar de 0 a 15 anys**. Els nascuts a l'estranger són, per lloc d'origen majoritari, els de Pakistan, els de Veneçuela i els de Colòmbia. Aquestes nacionalitats es distribueixen de forma prou heterogènia per la ciutat, encara que es concentren en alguns barris de districtes com Ciutat Vella, Sant Martí i Nou Barris.

De fet, en global, **la distribució de la població estrangera a la ciutat no es dona de forma homogènia**. En quatre districtes com són Ciutat Vella, Sants-Montjuïc, Nou Barris i Sant Martí hi trobem barris amb un percentatge de població estrangera superior al 35%.

En relació amb els domicilis i al nombre de menors que hi viuen, les dades del padró mostren com **en el 77,5% dels domicilis de Barcelona no hi viu cap menor**. Els més abundants amb menors són els domicilis on viu un sol menor, que representen el 12% del total. En un 8% dels domicilis s'hi poden trobar 2 menors, mentre que en un 2% n'hi ha fins a tres. Aquests percentatges varien segons els districtes de la ciutat i la seva composició socioeconòmica.

2.3. Debats i nous reptes de la comissió de planificació educativa

Amb la voluntat d'ordenar els eixos de debat realitzats i identificar-ne els consensos i els resultats, la politòloga i investigadora Sheila González va realitzar una síntesi del treball desenvolupat per les comissions del CEMB en els darrers anys, que va presentar en la segona sessió de la Comissió de Planificació Educativa, el 6 de febrer del 2023.

Per dur a terme aquesta síntesi, es van revisar els informes de la Comissió de Treball sobre Segregació Escolar (juny del 2021), de la Comissió de Treball sobre Mapa Escolar (juny del 2021) i de la Comissió de Treball sobre Planificació Educativa (maig del 2022).

Principis generals i condicionants de la planificació educativa

Els debats sobre la planificació educativa, principalment l'escolar, giren entorn de dos objectius: **la millora de l'atenció educativa a l'alumnat vulnerable i la dessegregació dels centres educatius**. Si bé es tracta de dos propòsits destriables (seria possible millorar l'atenció educativa sense desagregar i seria possible dessegregar sense assegurar una millora educativa), la planificació ha de fer-los compatibles i combinables, en tant que tots dos són necessaris per a la garantia de la igualtat d'oportunitats, finalitat última del sistema educatiu.

Sis elements marquen els debats i el potencial de les demandes vinculades a la planificació educativa:

1. Els diferents informes de la Comissió fan referència a l'existència d'un **debat entre la necessitat de planificar per garantir la llibertat d'elecció de centre i planificar per garantir la igualtat d'oportunitats educatives**. Aquesta disjuntiva situa dos drets de naturalesa diferent en un mateix nivell i pot tenir efectes negatius sobre l'equitat. La igualtat d'oportunitats és un dels objectius del sistema educatiu i un dret reconegut dels drets de la infància (principi 7 de la Declaració universal dels drets dels infants). En canvi, la llibertat d'elecció de centre no està reconeguda com a dret ni en l'ordenament jurídic espanyol ni en convencions internacionals. Així, doncs, **la planificació pot garantir aquesta llibertat, però està supeditada a un dret superior, que és el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats**.

2. **La segregació escolar a Barcelona és superior a la segregació residencial.** Així, malgrat que la segregació residencial entre diferents zones de la ciutat té un impacte sobre les composicions socials de les escoles, hi ha altres factors a l'origen de la desigual distribució de perfils socials entre els centres educatius.
3. En els últims anys s'han produït dos fenòmens que impacten sobre la planificació educativa: d'una banda, una reducció de la natalitat que ha resultat en el tancament de línies i en una baixada de les ràtios als primers cursos de l'educació infantil. Aquesta reducció, però, ha adoptat intensitats desiguals en els diferents barris de la ciutat. De l'altra, un increment de les sol·licituds als centres públics, especialment en zones on el percentatge de l'escolarització concertada és especialment elevat.
4. **La lluita contra la segregació ha entrat a l'agenda pública i l'agenda política**, i ha esdevingut un tema d'atenció per part de l'Administració pública i la resta de la comunitat educativa. Existeix actualment un important consens respecte als efectes negatius de la segregació escolar sobre les oportunitats educatives d'infants i joves i la conveniència d'implementar polítiques per a la seva reducció.
5. El Decret 75/2007 pel qual s'estableix el procediment d'admissió de l'alumnat als centres en els ensenyaments sufragats amb fons públics ha estat substituït pel Decret 11/2021 de la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió en els centres del Servei d'Educació de Catalunya. Aquest nou decret **situa la lluita contra la segregació escolar com a principi rector de la planificació educativa**. Aquest marc legal es complementa amb la Llei d'educació de Catalunya del 2009 i la LOMLOE del 2021. Tots dos textos donen cobertura a les polítiques per a la igualtat d'oportunitats educatives que motiven la planificació educativa en clau d'equitat.
6. El nou Decret 11/2021 posa al servei de l'Administració educativa un nou **ventall d'instruments per a la planificació en clau d'equitat**. Així mateix, regula la necessitat d'una planificació basada en l'establiment de zones educatives heterogènies i la constitució de les taules locals de planificació.

Una política de lluita contra la segregació escolar integrada per un conjunt d'instruments

La planificació educativa situa la lluita contra la segregació escolar com a principi rector. L'assoliment d'aquesta fita requereix una política transversal, integrada per un conjunt d'instruments que han estat objecte de debat en les diferents comissions de treball i que esmentem a continuació:

1. La configuració de l'adscripció de centre

Les adscripcions de centre responen a dos objectius: **facilitar la tasca pedagògica a partir de la creació d'itineraris entre escoles d'educació primària i instituts d'educació secundària i lluitar contra la segregació escolar**. Cal tenir present que en alguns moments aquests dos objectius poden entrar en contradicció i cal evitar que qüestions organitzatives i/o pedagògiques suposin un risc per a la segregació escolar.

Actualment els criteris que guien les adscripcions de centre són la proximitat, històric de demanda, nombre de places dels centres, distribució equilibrada alumnat vulnerable, foment de la cooperació de centres educatius propers, complexitat dels centres i resultats de competències.

Cal plantejar les adscripcions com a **instrument amb potencial reductor de la segregació**. El fet que els centres de secundària siguin més grans i els joves més autònoms per als desplaçament incrementa el potencial de barreja i, per tant, de dessegregació.

Els instituts escola poden suposar un risc en clau de segregació en tant que **es manté l'homogeneïtat de composició de l'educació primària**. És important recordar que aquesta homogeneïtzació es produeix tant entre perfils socialment afavorits com entre perfils baixos.

2. Les zones educatives

A la ciutat de Barcelona hi ha una elevada capacitat d'elecció. El model assegura **un mínim de 6 escoles públiques i 6 escoles concertades**, però a la pràctica les opcions de tria incrementen aquestes xifres en algunes zones. **Existeix un desequilibri en l'oferta de centres segons necessitats d'escolarització** (Bonal & Zancajo, 2018):

- Sobreoferta en 8 zones educatives (Font d'en Fargues, 453% i Sarrià - les Tres Torres, 201%)
- Infraoferta en 12 zones educatives (Carmel-Teixonera, 54% i la Trinitat Vella, 62%)

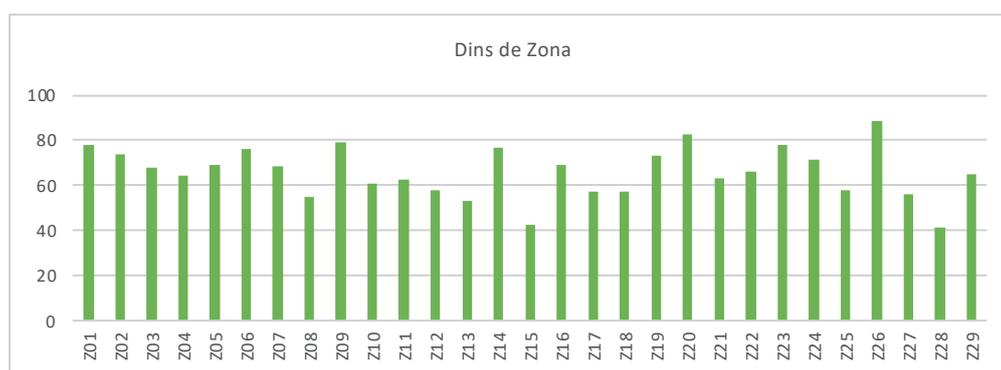
L'oferta pública i privada presenta distribucions diferenciades per zones educatives:

- Torre Baró - Vallbona - Ciutat Meridiana, 14% de places privades (respecte a la població resident)
- Sant Gervasi - la Bonanova - Galvany, 121% de places privades (respecte a la població resident)

En aquest punt és necessari tenir present que el Decret 11/2021 vincula l'oferta de places a les necessitats de zona, per tant, **la programació ha de preveure la població resident com a criteri.**

La proximitat és un dels principis que guien la planificació educativa, però cal tenir present que es tracta d'un **valor desigualment distribuït entre els territoris**. Hi ha una mobilitat important entre zones educatives (veure figura 1). La no-escolarització dins de zona és especialment elevada en algunes zones com la Z8, la Z15 i la Z28.

Figura 1. Percentatge d'escolarització dins de la zona educativa

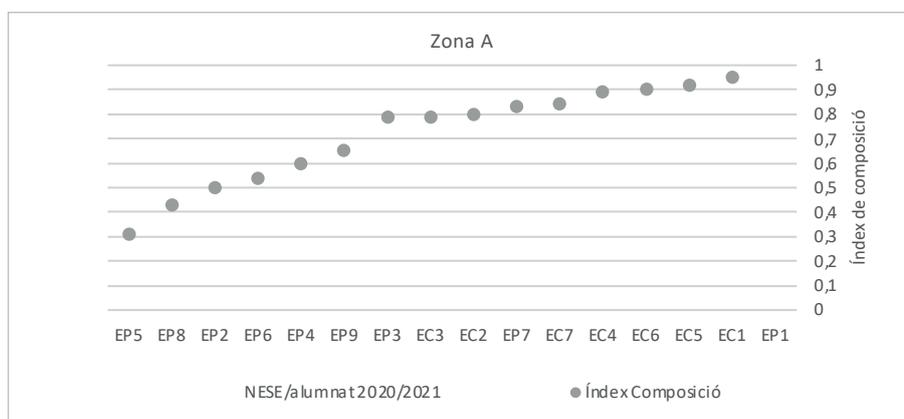

Font: CEB. Avaluació del Pla de xoc contra la segregació escolar (2021)

La població respon a diferents criteris de mobilitat. Així, mentre que l'alumnat estranger o de nivell socioeconòmic baix opta per centres de proximitat elevada, la població autòctona o de nivell socioeconòmic mitjà-alt presenta més mobilitat.

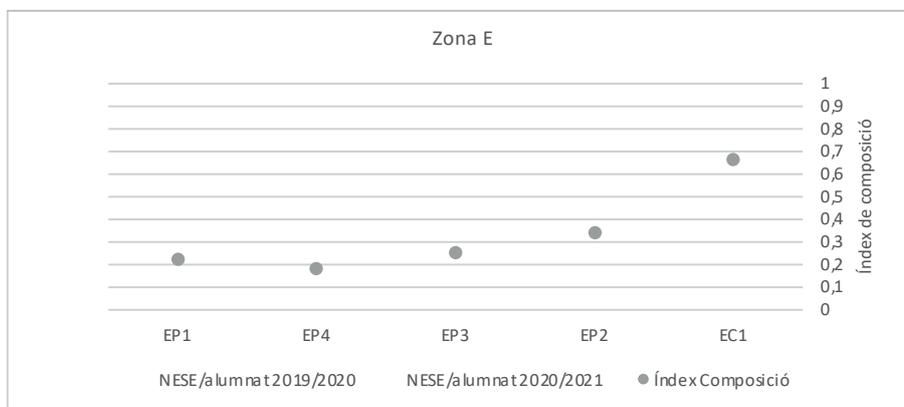
Cal tenir present el **risc que les zones educatives basades en barris reproduïxin la segregació residencial**. Cal pensar en una distribució territorial educativa que superi les barreres residencials. Els gràfics següents permeten observar que si bé l'índex de composició social de les escoles dins la Zona A és força divers, pràcticament totes presenten uns índexs de composició superior als de la Zona E.

Figura 2. Índex de composició de les escoles

Font: CEB. Avaluació del Pla de xoc contra la segregació escolar (2021)

Figura 3. Índex de composició de les escoles

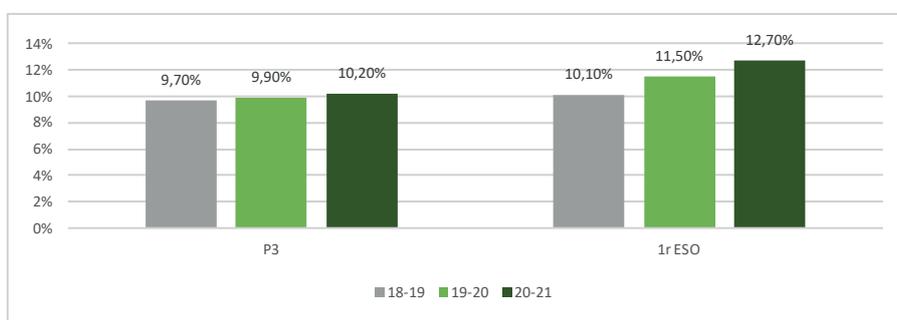

Font: CEB. Avaluació del Pla de xoc contra la segregació escolar (2021)

3. Pla de xoc contra la segregació escolar

El Pla de xoc contra la segregació escolar ha comportat la **millora de la identificació d'alumnat en situació de vulnerabilitat**. S'ha fet a partir de la sistematització de la detecció i la col·laboració amb altres organismes, com l'Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS). S'ha passat d'una detecció entorn del 3% a xifres superiors al 10%, tot i que encara és lluny de les xifres de vulnerabilitat.

Figura 4. Percentatge d'infants i joves identificats com a vulnerables

Font: CEB. Avaluació del Pla de xoc contra la segregació escolar (2021)

L'avaluació del Pla de xoc ha constatat una millor distribució de l'alumnat vulnerable entre els centres públics i concertats, tot i que amb un impacte diferencial en algunes zones. El Pla de xoc ha activat mesures compensatòries (beques de menjador, extraescolars, material escolar...) per tal de garantir la igualtat d'oportunitats als infants i joves en situació de vulnerabilitat econòmica.

4. Altres polítiques

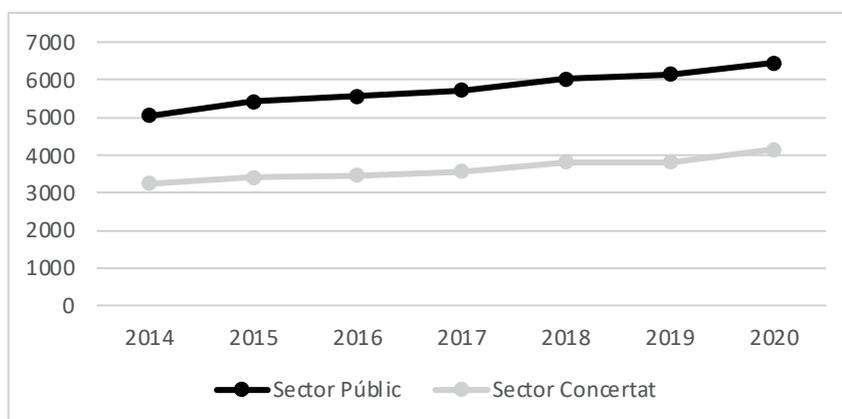
La lluita contra la segregació escolar ha estat acompanyada de polítiques que complementen la planificació. Es tracta de polítiques adreçades, d'una banda, a **fer equivalents els centres davant la mirada de les famílies i, de l'altra, de millorar l'atenció socioeducativa als infants escolaritzats**. Tot i que encara hi ha camí per recórrer, s'identifiquen algunes de les actuacions desenvolupades per les quals cal continuar apostant:

- La inversió en infraestructures escolars en centres de més complexitat busca la dignificació dels espais, l'adequació a les necessitats del procés d'ensenyament-aprenentatge i fer-los atractius per a les famílies.
- L'impuls de projectes pedagògics en centres de baixa demanda o elevada complexitat social busca garantir la qualitat de l'educació i, alhora, que els centres esdevinguin atractius per a un perfil divers de famílies.
- S'ha apostat per la contractació de perfils especialitzats per acompanyar els infants i joves. Figures com els tècnics d'integració social o els educadors emocionals en són un exemple.

5. Polítiques necessàries pendents

- La planificació requereix l'eliminació del copagament tant a centres públics com concertats per tal de garantir un accés a l'educació en igualtat de condicions.
- Cal millorar el finançament del sistema educatiu. S'observa un creixement continu de la despesa per alumne (veure figura 5).

Figura 5. Evolució despesa

Font: Departament d'Educació

- Estem encara lluny de la gratuïtat. Segons dades recollides per l'aFFaC (2019), les famílies paguen a la ciutat de Barcelona una mitjana de 116,3 € per infant en concepte de material escolar (només superada per la mitjana del Vallès Occidental, 124,8 €) i 95,9 € en concepte de sortides (en aquest cas, amb xifres inferiors a la de la resta dels territoris, probablement derivades d'una oferta més àmplia de proximitat i menys costos de transport).
- El finançament per fórmula és una eina per adaptar el finançament a les necessitats dels centres. Incloure variables de composició social en el càlcul de l'atorgament de recursos pot millorar la capacitat dels centres per respondre a les necessitats de l'alumnat i pot contribuir a la corresponsabilitat dels centres en la recepció de l'alumnat vulnerable.
- És important reduir la diferència de costos complementaris a les escoles. La regulació dels preus dels serveis com menjador, acollida, permanència o extraescolars esdevé un instrument per facilitar l'escolarització equilibrada a totes les escoles de la ciutat.

Estat de les propostes

- Es recullen en aquest apartat totes les propostes sorgides del treball de la Comissió de Treball sobre Segregació Escolar (juny del 2021), de la Comissió de Treball sobre Mapa Escolar Escolar (Juny 2021) i de la Comissió de Treball sobre Planificació Educativa (maig del 2022).
- Són 23 propostes, organitzades en 8 àmbits. S'identifica per a cadascuna d'aquestes propostes l'estat en què es troben i els avenços per assolir-les (proposta implementada proposta parcialment implementada proposta no implementada)

De treball de la Comissió

- Proposta 1.** Millorar la transparència de les dades que fan referència a la planificació educativa: s'ha avançat en la convicció de la necessitat de disposar de dades per prendre decisions, però encara resta pendent l'accés a dades comprensibles sobre les qüestions a discutir.
- Proposta 2.** Representació de tots els col·lectius a les taules locals de planificació. La taula local de planificació respon a la diversitat de col·lectius que integren la comunitat educativa.

De modificació del marc legal, normatiu i competencial

- Proposta 3.** Adaptar la normativa per tal de regular també l'oferta dels centres concertats. El decret de concert continua sent una barrera per a la capacitat de planificar l'oferta de places segons les necessitats del moment i suposa una limitació per a la implementació dels instruments recollits en el nou dret d'admissió 11/2021.

De la cerca de la igualtat d'oportunitats

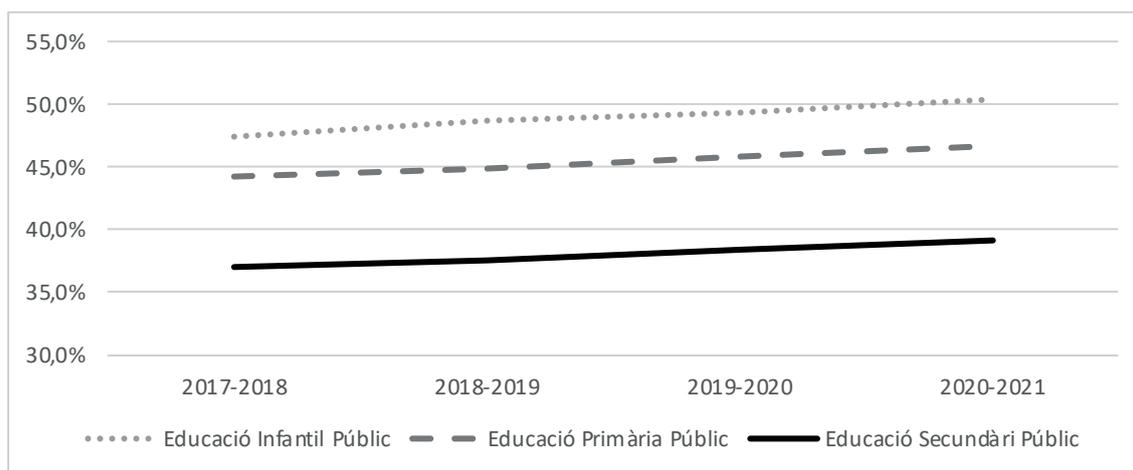
- Proposta 4.** Reforçar l'equivalència entre centres: qualitat garantida. S'han fet avenços en la cerca de l'equivalència entre centres, principalment a través de l'impuls de millores en instal·lacions i infraestructures, projectes educatius, suport a la gestió dels centres...

Programació de l'oferta

- Proposta 5.** Programar tenint en compte la reducció de la població escolar: la programació de l'oferta dels darrers cursos ha tingut com a criteri reduir la sobreoferta de places, però aquesta mesura només ha estat aplicada a la xarxa pública, i ha deixat els centres concertats al marge.
- Proposta 6.** Creació, ampliació, supressió o reducció de places de manera estratègica en el territori: s'identifica un increment de l'ús d'aquests instruments en la planificació per reduir la segregació escolar. No obstant això, el marge de millora encara és gran.

- ☑ **Proposta 7.** Incrementar el nombre de places públiques: el pes de la xarxa pública respecte a la concertada ha crescut de forma continuada des del 2017, tant a l'educació infantil de segon cicle com a l'educació primària i secundària.

Figura 6. Pes de l'escolarització pública

Font: elaboració pròpia a partir de la Memòria CEB (2021)

- ☑ **Proposta 8.** Incorporar centres concertats a la xarxa pública. En els darrers cursos s'han anat incorporant nous centres a la xarxa pública. En el curs 2022-2023 hi ha hagut dos centres concertats que s'han integrat a la xarxa pública (l'Escola Segre i l'IE Sant Felip Neri). Cal tenir present, però, el risc que les noves places responguin a escenaris d'elevada complexitat social i que incrementin així la concentració de necessitats educatives en la xarxa pública.

Mapa escolar i la zonificació

- Proposta 9.** Revisar model de zones educatives per ajustar l'oferta a les necessitats de les zones. S'està treballant en una nova proposta de zones escolars, però encara no s'ha enllestit.
- Proposta 10.** Delimitar les zones en funció dels criteris d'heterogeneïtat social (zones interbarris, interdistrictes...). S'està treballant en una nova proposta de zones escolars que incorpora l'heterogeneïtat social com a criteri, però encara no ha estat enllestida.
- Proposta 11.** Reduir el nombre mínim de centres a 3+3. S'està treballant en una nova proposta de zones escolars que incorpora una reducció del nombre mínim de centres, però encara no ha estat enllestida.
- Proposta 12.** Apostar per una escolarització de proximitat: aquest criteri ha estat incorporat a la planificació escolar. Cal tenir present, però, els riscos d'aplicar el criteri de proximitat sobre escenaris d'elevada segregació residencial.

Sistema d'adscripcions

- Proposta 13.** Sistema d'adscripcions heterogeni: secundàries diverses. S'està treballant en una nova proposta d'adscripció de centres que incorpora l'heterogeneïtat social com a criteri, però encara no ha estat enllestida.

Del procés de preinscripció

- Proposta 14.** Millorar l'acompanyament a les famílies durant el procés de preinscripció per reduir les lògiques segregadores. S'ha millorat la comunicació amb les famílies, tant amb les que accedeixen a les places ordinàries com amb les que ho fan a les d'alumnat en situació de vulnerabilitat.
- Proposta 15.** Incrementar la col·laboració entre centres i reduir-ne la competició. Si bé les jornades de portes obertes continuen responent a una lògica de centre i competència per a l'atracció de famílies, la comunicació des del CEB amb les famílies ha reforçat la idea de xarxa educativa de ciutat i equivalència educativa.

Altres polítiques complementàries de lluita contra la segregació

- ✓ **Proposta 16.** Millorar la detecció de l'alumnat NESE.
S'ha incrementat la detecció d'alumnat NESE des d'un 3% fins a xifres superiors al 10%.
- ✓ **Proposta 17.** Augmentar la reserva de places. S'ha incrementat el nombre de places reservades per a alumnat NESE en funció de la identificació de vulnerabilitat en la zona.
- ✓ **Proposta 18.** Blindar fins a l'inici de curs la reserva de places. Seguint el nou Decret d'admissió, la reserva de places roman oberta fins a l'inici de curs, fet que permet encabir i distribuir la matrícula d'estiu.
- ✗ **Proposta 19.** Supressió de la matrícula viva a centres de més complexitat social. No s'ha assolit la protecció dels centres de més complexitat un cop iniciat el curs. Les baixes durant el curs i l'existència de vacants continuen comportant una assignació de nova matrícula en centres de màxima complexitat.
- **Proposta 20.** Millor distribució de la matrícula viva. L'avaluació del Pla de xoc contra la segregació escolar va demostrar una millora en la distribució de la matrícula viva, fins i tot entre zones educatives limítrofes. Aquesta distribució de matrícula viva ha aconseguit, en alguns casos, equilibrar unes composicions socials inicialment no heterogènies.
- **Proposta 21.** Més ús d'instruments del Decret 11/2021 (reducció de ràtios, oferta de places singulars, proporció màxima de NESE per grup). S'ha fet un ús desigual dels diferents instruments i, en algun cas, la utilització parcial (com la reducció de ràtios només a la pública) pot tenir efectes contraproductius en la lluita contra la desigualtat educativa.
- **Proposta 22.** Millora de les infraestructures dels centres educatius. S'ha fet una notable inversió en la millora d'infraestructures dels centres educatius. No obstant això, encara hi ha centres en espera de la seva reforma.
- ✓ **Proposta 23.** Impuls de projectes educatius en centres de màxima complexitat. Els centres educatius de màxima complexitat han estat objecte d'una renovació de projectes pedagògics.

2.4. La matrícula continuada a la ciutat de Barcelona

A la tercera sessió de la Comissió de Planificació Educativa, celebrada el 13 de març del 2023, va assistir Manel Díaz, cap del Servei d'Escolarització del Consorci d'Educació de Barcelona, i Rubén Castillo, responsable de Planificació d'Ensenyaments Obligatoris del Consorci d'Educació de Barcelona, per presentar dades sobre matrícula continuada.

Dels 33.139 alumnes que han participat en el procés d'admissió pel curs 2022-2023, 9.260 són alumnes que han estat admesos fora del procés ordinari, ja sigui a l'estiu (5.005 alumnes) o com a matrícula continuada (4.255 alumnes en data 28 de febrer del 2023).

D'aquesta manera, **el 28% del total de sol·licituds —és a dir gairebé un terç de l'alumnat que accedeix al sistema educatiu— es produeixen fora del sistema d'admissió ordinari**, una xifra que creix exponencialment any rere any. De mitjana, a la ciutat de Barcelona estan arribant **57 alumnes al dia**.

És important remarcar aquesta dada perquè és en el procés ordinari on es disposa d'un nombre més alt d'instruments per lluitar contra la segregació i afavorir la distribució equilibrada. A més, l'alumnat que arriba fora del període ordinari acostuma a ser qualitativament diferent del que prové del procés ordinari. Mentre que en el procés ordinari l'alumnat vulnerable representa al voltant d'un 20% del total, **la xifra augmenta fins al 58% de l'alumnat en les noves admissions produïdes al llarg del curs**.

Un 87% de la matrícula continuada són alumnes que acaben d'arribar a la ciutat de Barcelona, i pràcticament el 70% d'aquest alumnat acabat d'arribar ve de fora de l'Estat espanyol (predominen països com Colòmbia, Perú i Hondures). Per tant, el de la matrícula continuada **es tracta d'un fenomen que se centra sobretot en alumnat nouvingut**.

La matrícula continuada és un fenomen que **es distribueix de forma bastant similar arreu de la ciutat de Barcelona**, i tot i que en alguns barris és més alta (com Sarrià i la Dreta de l'Eixample), no ho és de forma significativa, i és possible que la situació es doni perquè els centres en aquestes zones disposen de moltes places disponibles.

Tradicionalment la matrícula continuada s'assignava als centres amb més vacants, però això ha canviat perquè no s'accentuï la vulnerabilitat de determinats centres. En aplicació del que estableix el Decret 11/2021 i per afavorir la distribució equilibrada de l'alumnat i la lluita contra la segregació a la ciutat de Barcelona, l'assignació de la matrícula continuada ara segueix el procés següent:

1. **Identificació** a les oficines d'atenció a través d'un qüestionari per detectar situacions de vulnerabilitat o risc de patir-ne. Després es classifiquen les sol·licituds segons si són alumnat ordinari o amb NEE B. L'alumnat amb NEE A es deriva a l'EAP de la zona per valorar-lo.
2. **Assignació** de les sol·licituds per part de l'equip d'escolarització atenent, en la mesura del possible, les preferències de les famílies i tenint en compte la tipologia de l'alumnat:
 - a. **Alumnat amb NEE A:** s'adreça a l'EAP perquè en faci una valoració i en determini les necessitats. En cas de necessitar un recurs intensiu, es fa una distribució equilibrada a la zona i la tipologia de l'alumnat amb NEE al grup.
 - b. **Alumnat amb NEE B:** distribució equilibrada de l'alumnat a la zona i nivell. En aquest cas, l'assignació es fa, si escau, superant la ràtio reduïda i, si és necessari, amb un increment fins al 10% de la capacitat màxima autoritzada (25/30 per grup segons l'ensenyament).
 - c. **Alumnat ordinari:** s'assigna sempre en funció de les places vacants disponibles a la zona.
3. **Aplicació de mesures correctives** per planificar en funció de la vulnerabilitat de cada centre i el nivell respecte a la mitjana de la zona, així com el nombre d'assignacions rebudes. Les mesures poden ser les següents:
 - a. **Tancament de nivell:** en aquest cas no es pot fer cap assignació en aquest nivell amb independència de l'estat de matrícula i vacants.
 - b. **Modificació de la capacitat:** es manté una capacitat reduïda, però es pot superar, si escau, amb increment de ràtio.
 - c. **Altres mesures de control:** alertes particulars atenent a circumstàncies excepcionals del nivell o centre i que limiten o promocionen l'assignació de determinat tipus d'alumnat.

2.5. Segona sessió de la comissió de participació en la programació de l'oferta educativa de Barcelona

El 2 de maig de 2023 es va celebrar la segona sessió de la Comissió de Participació, centrada a informar sobre les dades de la preinscripció per al curs 2023-2024 i analitzar la demanda per zones educatives de primària i secundària per així poder realitzar propostes a les taules locals de planificació educativa en relació amb les competències de cadascuna.

Amb les dades es va constatar que, tal com estava previst, **les sol·licituds per escolaritzar a I3 han baixat respecte a l'any passat**, mentre que en la resta de cursos intermedisaquestes sol·licituds han augmentat molt (excepte a primer d'ESO, que es mantenen).

Després de repassar l'oferta i demanda existent per a cada curs segons titularitat, es van presentar les zones educatives de la ciutat més tensionades tant a I3 com a primer d'ESO i les ràtios previstes en l'oferta inicial. Amb aquesta informació, els membres de la Comissió van debatre i proposar **quins criteris s'havien de seguir a l'hora de fer front a les zones més tensionades**.

Per tal de donar resposta al Decret 11/2021 i a la creació d'una Comissió de Participació en la Programació de l'Oferta Educativa de Barcelona, la Comissió de Planificació Educativa del CEMB s'ha replantejat per no només dur a terme propostes, sinó també analitzar de manera exhaustiva diverses qüestions per **establir uns criteris que guïïn la planificació educativa** de la ciutat.

D'aquesta manera, el treball realitzat durant aquest curs ha buscat garantir una **continuitat i coherència amb l'encàrrec que té la Comissió de Participació en la Programació de l'Oferta Educativa de Barcelona**. Per això, mitjançant un enfocament amb una previsió més llarga, al llarg de les diferents sessions s'han tingut en compte diversos factors clau que influeixen en la planificació educativa, com són els canvis demogràfics, les tendències de la matrícula continuada o els instruments existents per lluitar contra la segregació escolar.

Des de la Comissió es marca com a **eix vertebrador de la planificació de l'oferta educativa la cerca de l'equitat**, per la qual cosa es reconeix la lluita contra la segregació com una **lluita per la igualtat d'oportunitats i la cohesió social**. La reducció de la segregació no és, per tant, un objectiu en si mateix, sinó que es tracta d'un requisit indispensable per assolir la veritable equitat.

La segregació ha de ser entesa com **un fenomen complex**, amb factors que hi contribueixen activament de manera intencionada, mentre que d'altres generen segregació com a efecte col·lateral, és a dir, de manera no desitjada.

És en la línia de lluitar contra la segregació escolar i arribar a una igualtat d'oportunitats real que s'articulen les diferents propostes de la Comissió, que es poden llegir a continuació, així com els **criteris que s'han definit** en el marc de la Comissió de Participació en la Programació de l'Oferta Educativa de Barcelona perquè es tinguin en compte en les taules de planificació educativa de cadascun dels districtes de la ciutat.

Aquests criteris són els següents:

- A **I3**, prioritzar actuar en els casos de **zones on les sol·licituds de proximitat no queden cobertes**.
 - Aquesta actuació s'hauria de centrar a **incrementar la ràtio un a un en els centres públics** de les zones més tensionades.
 - En cas que augmentar capacitats a les aules no solucioni l'àmplia demanda, **com a últim recurs** es proposa **crear un grup adicional en un dels centres menys demanats**, si és possible
 - **Analitzar les segones opcions** en aquelles zones educatives on hi ha hagut més demanda en primera opció que oferta de places

- A **primer d'ESO**, garantir que **tothom tingui plaça en un centre adscrit a l'escola de primària**
 - **Replantejar les adscripcions** a les zones on hi hagi més tensions
 - De la mateixa manera que amb infantil, **ampliar capacitats com a prioritat** i, en cas de no ser possible, crear grups addicionals en els centres menys demanats

3.1. Propostes

A més de l'elaboració dels criteris per traslladar a les taules de planificació educativa de cadascun dels districtes de la ciutat, des de la Comissió de Planificació Educativa s'han redactat una sèrie de propostes de caràcter estratègic per desenvolupar a mitjà i llarg termini, així com propostes per a la millora organitzativa de mateix espai de treball:

- 1. Continuar redefinint la Comissió de Treball del CEMB per tal de millorar l'encaix amb la Comissió de Participació en la Programació de l'Oferta Educativa de Barcelona.** Després de la primera experiència el curs passat, la relació del treball que es desenvolupa en els dos espais de participació ha millorat en coherència, però continua sent necessari establir canvis en la Comissió per tal d'adaptar-la a les funcions que el Decret 11/2021 i la Resolució EDU/506/2023, de 17 de febrer, atribueixen a la Comissió de Participació.
- 2. Aprofitar de millor manera els instruments ja recollits en el Decret 11/2021.** Es valora que en els darrers anys s'han fet avenços en la lluita contra la segregació gràcies a l'aplicació del Pla de Xoc contra la Segregació Escolar i del Decret 11/2021. Tot i això, es considera que cal aprofitar millor els recursos ja previstos en la normativa, desplegant accions com establir un topall màxim de complexitat en els centres educatius, de manera que es puguin distribuir equitativament els recursos i evitar la concentració excessiva de necessitats en un mateix centre. També es proposa dissenyar zones educatives que tinguin en compte les característiques socioeconòmiques i demogràfiques de cada àrea, de manera que es pugui oferir una oferta de places més ajustada a les necessitats específiques de cada zona.
- 3. Impulsar la implicació de la concertada en la lluita contra la segregació.** Per aconseguir una veritable inclusió i equitat, és essencial sumar la participació activa dels centres concertats. Per això, cal establir canvis normatius que permetin una planificació coordinada i conjunta entre els centres de titularitat pública i concertada, de manera que es pugui abordar de manera efectiva i

global el fenomen de la segregació escolar i que es puguin proporcionar suports per desenvolupar pràctiques que garanteixin la inclusió de la diversitat

4. **Recalculadeformaperiòdical'assignacióderecursosalscentreseducatius.** Cal garantir que els centres educatius disposen dels recursos adequats al llarg del curs donada l'elevada assignació de places de matrícula continuada. Les xifres d'inici de curs poden no reflectir amb precisió les necessitats reals dels centres, cosa que pot generar una manca de recursos per afrontar la seva tasca. Per això es considera que cal dur a terme ajustos periòdics per tal que els recursos assignats s'adeqüin a les necessitats específiques dels centres.
5. **Establir mesures de protecció dels centres d'alta complexitat.** Es reitera la necessitat de tenir en compte les diferents propostes assenyalades en l'informe de la Comissió de Treball de centres de màxima complexitat del curs 2021-2022. Específicament, es considera que cal assumir que l'educació de l'alumnat amb una situació més important de vulnerabilitat requereix més inversió pública, per la qual cosa els centres amb índexs de complexitat més elevats haurien de disposar de més recursos econòmics i docents. Més enllà d'això, ser un centre de màxima complexitat hauria d'implicar automàticament mesures d'escolarització equilibrada, com limitar les assignacions de matrícula continuada, tancar grups i reduir ràtios.
6. **Continuar avançant en la disposició de dades que permetin prendre decisions fonamentades sobre la planificació educativa.** Es constata que les dades són una eina essencial per prendre decisions fonamentades sobre l'oferta educativa. Es valora que hi ha hagut una millora significativa en la facilitació de dades durant aquest curs, en comparació amb altres anys. Tot i això es considera que cal millorar la disponibilitat de dades, per exemple, a través de la utilització de dades demogràfiques del padró col·laborant amb altres organismes com l'Ajuntament de Barcelona o l'Institut d'Estadística de Catalunya. Obtenir i utilitzar en creuaments de dades demogràfiques actualitzades permetrà tenir una visió precisa de la densitat poblacional, les característiques socioeconòmiques de les famílies i les necessitats específiques de cada zona, cosa que facilitarà una planificació educativa més ajustada.

7. Realitzar més accions per treballar amb la demanda, és a dir, les famílies.

Per garantir més equilibri en la planificació de l'oferta educativa és fonamental millorar la comunicació i treballar directament amb les famílies, que són els principals agents de la demanda educativa. Cal dur a terme accions per sensibilitzar i orientar les famílies, oferint-los un suport personalitzat per ajudar-les a comprendre les opcions educatives i prendre decisions informades tenint en compte el seu paper en la lluita contra la segregació escolar.

